

“Cumhuriyetin Eğitim Neferliğinden
Milletin Vekilliğine Halka Hizmette Bir Ömür”

GAZİANTEPLİ BİR SİYASET ADAMI

MEHMET KILIÇ

(1932-2018)

Prof. Dr. Bedriye TUNÇSİPER

İZMİR – 2025

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-375-523-2	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı Gaziantep'li Bir Siyaset Adamı Mehmet Kılıç (1932-2018)	Yayıncı Sertifika No 47518
Yazar Prof. Dr. Bedriye TUNÇSİPER	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	Bisac Code BIO011000
	DOI 10.37609/akya.3696

Kütüphane Kimlik Kartı
Tunçsiper, Bedriye.
Gaziantep'li Bir Siyaset Adamı Mehmet Kılıç (1932-2018)/ Bedriye Tunçsiper.
Ankara: Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.
146 s. : tablo, fotoğ. ; 195x275 mm.
Kaynakça ve Ekler var.
ISBN 9786253755232

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Gaziantep'in düşman işgalinden kurtarılmasının yüzüncü yıl dönümünde yapılan bir etkinlikte aradan geçen yüz yılda ülkemize değer katmış Gaziantep'li isimlere dair de bir başlık açılmış ve bu başlık altında Gaziantep'in önemli isimleri hakkında sunumlar yapılmıştı. Bu sunumlardan bir tanesi de Sayın Mehmet Kılıç ile ilgili olan çalışma idi. Sınırlı bir süre içerisinde anlatılmaya çalışılan Mehmet Kılıç ile ilgili geniş bir çalışma yapma ihtiyacı da tam bu sürede ortaya çıktı. Anlaşıldı ki seksen sekiz yıllık bir ömrü on beş dakikalık bir sunuma sığdırmak pek de mümkün değil. Mehmet Kılıç'ın hayatına dair anlatılamayan pek çok detay için yeni ve ilkinde nazaran çok daha kapsamlı bir çalışmaya başlandı.

Mehmet Kılıç'ın hayatını bilimsel kıstaslara uygun, tarihsel biyografi araştırması kapsamında kaleme almak için doküman inceleme ve sözlü tarih görüşmeleri olmak üzere iki farklı veri toplama sürecine girildi. Doküman inceleme sürecinde ilk olarak arşiv ve kütüphane çalışmaları gerçekleştirildi. Bu çerçevede Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığının Cumhuriyet Arşivi (BCA) ve Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığında konuyla ilgili taramalar yapıldı. Bunun yanı sıra Gaziantep Kent Arşivinde bulunan süreli yayın katalogları taranarak ele alınan döneme ilişkin çok sayıda gazete haberine ulaşıldı. Bu noktada Gaziantep'te yer alan yerel gazetelere ek olarak ulusal basın arşivleri üzerinden de taramalar yapılarak ulaşılabilen gazete haberleri araştırmanın veri setine dahil edildi. Mehmet Kılıç Aile Arşivinden (MKAA) onun sağlığında kayda alınmış pek çok video kaydına ulaşıldı, çok sayıda fotoğraf albümü temin edildi ve ona ait birtakım kişisel arşiv malzemeleri titizlikle incelendi. Veri toplama sürecinin ikinci boyutunu oluşturan sözlü tarih görüşmeleri kapsamında ise Gaziantep'te, Ankara'da, Antalya'da ve İzmir'de ailesi başta olmak üzere, arkadaşları ve seçmenleri ile röportajlar yapıldı.

Toplanan verilen analizi, ortaya çıkan bilgilerin işlenmesi ile Türk demokrasi tarihinin önemli bir kısmına tanık olmuş ve devletin pek çok kademesinde aktif olarak hizmet etmiş Mehmet Kılıç'ın biyografisi inşa edildi. Gaziantep'in bir köyünde doğan, yatılı aldığı eğitimin tüm zorluklarına rağmen "öğretmen" olarak devlet memurluğuna başlayan Kılıç'ın milletvekilliğine ve sonrasında senatörlüğe uzanan hayat hikayesi ile Cumhuriyet tarihimizin bir kesiti

Mehmet Kılıç penceresinden aydınlatılmaya çalışılmıştır. Kitap üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Mehmet Kılıç'ın eğitim hayatı ve ailesi hakkında bilgiler verilmiş, ikinci bölümde çalışma hayatı başlığı altında hem öğretmenlik yılları hem de siyasi hayatı üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölüm ise Mehmet Kılıç'a ait video kayıtları ve röportajlar üzerinden Mehmet Kılıç'a dair hatıra ve anlatılar ele alınmıştır.

İzmir, 2025

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
I. BÖLÜM MEHMET KILIÇ AİLESİ – ÖĞRENİM HAYATI	5
Doğumu ve Çocukluk Yılları	5
Öğrenim Hayatı.....	6
II. BÖLÜM ÇALIŞMA HAYATI	11
Bir Eğitim Neferi Olarak Öğretmenlik ve Müfettişlik Yılları.....	11
Siyasete Girişi ve Milletvekilliği Yılları	15
1969 Genel Seçimleri Öncesi Siyasi Atmosfer ve Seçim Sonuçları	15
Mehmet Kılıç'ın Adalet Partisinden Milletvekili Adaylığına Yönelik Eleştiriler	17
1969 Genel Seçimlerinde Gaziantep	19
Adalet Partisinde Parti İçi Muhalefetin Ortaya Çıkışı.....	21
Demirel'e Toplu Bir Muhalefet Hareketi Olarak 72'ler Muhtırası.....	22
41'ler Hareketi ve Demokratik Partinin Kuruluşu.....	27
Mehmet Kılıç'ın Adalet Partisinden İstifa Süreci.....	28
Mehmet Kılıç'ın Demokratik Partiye Geçiş ve Memleket Ziyaretleri.....	31

<i>Mehmet Kılıç'ın Adalet Partisine Yönelik Eleştirileri.....</i>	<i>33</i>
<i>Mehmet Kılıç'ın TBMM'deki Konuşmaları.....</i>	<i>35</i>
<i>Mehmet Kılıç'ın Gaziantep'teki kongre ve seçim çalışmaları</i>	<i>45</i>
<i>1973 Genel Seçimlerinde Bir Adayın Seçim Kampanyası.....</i>	<i>50</i>
<i>14 Ekim 1973 Milletvekilliği Genel Seçim Sonuçları.....</i>	<i>54</i>
<i>Senatörlük Yılları.....</i>	<i>54</i>
III. BÖLÜM: AİLE YAŞAMI VE ÇOCUKLARI.....	81
IV. BÖLÜM HAFIZALARDA MEHMET KILIÇ	85
EKLER	177
<i>Ek 1. Mehmet Kılıç Seçim Mazbatası (1969).....</i>	<i>177</i>
<i>Ek 2. Milletvekilliği Hal Tercümesi (1969).....</i>	<i>178</i>
<i>Ek 3. Cumhuriyet Senatörlüğü Seçim Mazbatası.....</i>	<i>179</i>
<i>Ek 4. Cumhuriyet Senatosu Üyeliği Hal Tercümesi (1977).....</i>	<i>180</i>
<i>Ek 5. Fotoğraflar</i>	<i>182</i>

KISALTMALAR

A.A.: Akif ASLAN

A.g.e.: Adı Geçen Eser

AP: Adalet Partisi

B.A.: Beral ALACI

C.: Cilt

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

DP: Demokrat Parti

E.C.: Eyüp CÜCÜK

MKAA: Mehmet Kılıç Aile Arşivi

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TBMMGZC: Türkiye Büyük Millet Meclisi Gizli Zabıt Ceridesi

TBMMZC: Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi

KAYNAKLAR

- Millet Meclisi Üyelerine Mahsus Hal Tercümesi Kağıdı, Sicil No: 791, D.III: 1969.
- TBMMTD, Millet Meclisi, 3.Dönem, 22.Cilt, 48.Birleşim, TBMM Matbaası, 1972.
- TBMMTD, Millet Meclisi, 3.Dönem, 18.Cilt, 179.Birleşim, TBMM Matbaası, 1971.
- TBMMTD, Millet Meclisi, 3.Dönem, 16.Cilt, 150.Birleşim, TBMM Matbaası, 1971. TBMMTD, Millet Meclisi, 3.Dönem, 18.Cilt, 179.Birleşim, TBMM Matbaası, 1971.
- 1950-1965 Milletvekili ve 1961, 1964 Cumhuriyet Senatosu Üye Seçimleri Sonuçları, Ankara, 1966.
- 12 Ekim 1969 Milletvekili Seçimi Sonuçları, Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 1970.
- ALBAYRAK, Mustafa, Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960), Phoenix yay., Ankara, 2004.
- BİÇİCİ, Mehmet, "Gaziantep Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri (1923-1950)", Asia Minor Studies, C.3, S.5, Ocak 2015, ss.15-33.
- Cumhuriyet, 13 Ekim 1969.
- ÇOKER, Fahri, Türk Parlamento Tarihi Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Özgeçmişleri (1966-1980), C. II, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara, 2002.
- ÖZDEĞER, Hüseyin, "Gaziantep", TDV İslam Ansiklopedisi, C.13, İstanbul, 1996, ss.466-469.
- DEMİREL, Tanel, Adalet Partisi: İdeoloji ve Politika, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004.
- Hürriyet, 13 Ekim 1969.
- Tercüman, 13 Ekim 1969.
- TUNCEL, Metin, "Gaziantep", TDV İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 1996, s. 474-475.
- YETER, Tuğçe Nur, XII-XVI. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Gaziantep Milletvekilleri Ve Siyasi Faaliyetleri, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, 2019, s.100-103.
- Mehmet Kılıç'ın ailesi ile yapılan röportaj 3 Aralık 2021.
- Haydar Demirtaş Röportaj, 23.08.2022.
- Fotoğraflar Mehmet Kılıç Aile Arşivi.
- 1927 Umumi Nüfus Tahriri, Fasikül I, 28 Teşrinievvel 1927.
- 1935 Genel Nüfus Sayımı, 20 İlkteşrin 1935, TC Başbakanlık İstatistik Genel Direktörlüğü, Ankara, 1937.
- ÖZLÜ, Zeynel, "Gaziantep'te Sosyal ve Kültürel Yaşam Cumhuriyetin İlk Yıllarında Gaziantep'te Sosyo-Ekonomik Durum", Tarihten Günümüze Ayıntab-Gaziantep, Gaziantep, 2018, ss. 1253-1274.
- Sabah, 1 Temmuz 1973, (Gaziantep), Sayı: 3473.